

Αναλυτικό πρόγραμμα - Γενική έκδοση

"Διαχείριση και επιχειρηματικότητα στις πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες"

(για ενήλικους εκπαιδευόμενους που
έχουν αποφοιτήσει από την
επαγγελματική ή/και τριτοβάθμια
εκπαίδευση στις επιχειρηματικές)

www.fenice-project.eu

Προώθηση της επιχειρηματικότητας
και της καινοτομίας στις πολιτιστικές
και δημιουργικές βιομηχανίες μέσω της
διεπιστημονικής εκπαίδευσης

Ιδρύματα:

Varna University of Management
(Βουλγαρία)

Ακαδημαϊκό Διαδίκτυο GUnet (Ελλάδα)

Universitatea Nationala De Arte (Ρουμανία)

Universidade Portucalense (Πορτογαλία)

Univerzitet U Novom Sadu (Δημοκρατία
της Σερβίας).

Με συγχρηματοδότηση από το
πρόγραμμα «Erasmus+»
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την παραγωγή της παρούσας δημοσίευσης δεν συνιστά αποδοχή του περιεχομένου, το οποίο αντανακλά τις απόψεις μόνο των δημιουργών, και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν φέρει ουδεμία ευθύνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που εμπεριέχονται σε αυτήν

Contents

I. Εισαγωγή.....	3
II. Επισκόπηση μαθήματος	5
III. Αναμενόμενα μαθησιακά αποτελέσματα.....	6
IV. Περιεχόμενο του μαθήματος.....	8
Ενότητα 1: Κατανόηση της επιχειρηματικότητας στις ΠΔΒ	9
Ενότητα 2: Επιχειρηματική πρακτική – Μοντελοποίηση μιας επιχείρησης ΠΔΒ.....	10
V. Φόρτος εργασίας και δομή τάξης.....	12
Ενότητα 1: Κατανόηση της επιχειρηματικότητας στις ΠΔΒ.	13
Ενότητα 2: Επιχειρηματική πρακτική - Μοντελοποίηση μιας επιχείρησης ΠΔΒ	14
VI. Χαρακτηριστικά του μαθήματος	16
VII. Μεθοδολογικές κατευθυντήριες γραμμές για την παράδοση/διδασκαλία.....	17
VIII. Γενική λίστα αναγνώσεων	23

ΔΗΛΩΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ:

Αυτό το έργο αδειοδοτείται βάσει διεθνούς άδειας Creative Commons Αναφορά Δημιουργού - Μη Εμπορική Χρήση – Παρόμοια Διανομή 4.0. Είστε ελεύθεροι να:

- μοιραστείτε — αντιγράψτε και αναδιανείμετε το υλικό σε οποιοδήποτε μέσο ή μορφή
- προσαρμογή — διασκευή, μετασχηματισμός και αξιοποίηση του υλικού

υπό τους ακόλουθους όρους:

- Αναφορά — Πρέπει να αναφέρετε την κατάλληλη αναφορά, να παράσχετε έναν σύνδεσμο προς την άδεια χρήσης και να υποδείξετε εάν έγιναν αλλαγές. Μπορείτε να το κάνετε με οποιονδήποτε εύλογο τρόπο, αλλά όχι με οποιονδήποτε τρόπο που υποδηλώνει ότι ο δικαιούχος υποστηρίζει εσάς ή τη χρήση σας.
- Μη εμπορική — Δεν επιτρέπεται η χρήση του υλικού για εμπορικούς σκοπούς.
- Παρόμοια διανομή — Εάν αναμείξετε, μετασχηματίσετε ή αναπτύξετε το υλικό, πρέπει να διανείμετε τις συνεισφορές σας με την ίδια άδεια χρήσης με το πρωτότυπο.

I. Εισαγωγή

Το μάθημα αυτό αναπτύσσεται στο πλαίσιο του έργου *"Προώθηση της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας στις πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες (ΠΔΒ) μέσω της διεπιστημονικής εκπαίδευσης (FENICE)* με την υποστήριξη του προγράμματος Erasmus+ της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Προορίζεται για ενήλικους εκπαιδευόμενους που έχουν αποφοιτήσει από την επαγγελματική ή/και τριτοβάθμια εκπαίδευση στις επιχειρηματικές και οικονομικές σπουδές και επιθυμούν να βελτιώσουν τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις ικανότητες τους για την επιδίωξη σταδιοδρομίας στον τομέα των κλάδων του πολιτισμού και της δημιουργικότητας (ΠΔΒ). Το πρώτο άμεσο κοινό είναι τα άτομα που απασχολούνται στη διοίκηση των πολιτιστικών οργανώσεων, αλλά μαζί με την ανάπτυξη της αγοράς των βιωματικών δραστηριοτήτων, οι επαγγελματίες που ασχολούνται με την οργάνωση εκδηλώσεων, τον βιωματικό τουρισμό, τη διοίκηση δήμων και δημόσιων υπηρεσιών αποτελούν επίσης μια βασική ομάδα στόχο. Γενικότερα, το μάθημα έχει σχεδιαστεί για τους λεγόμενους ενδοεπιχειρηματίες που επιθυμούν να αναπτύξουν και να υποστηρίξουν έργα ΠΔΒ.

Το μάθημα είναι διεπιστημονικό και ενώνει θέματα και θεματικές από τις τέχνες, τον πολιτισμό, την πληροφορική, τα μέσα ενημέρωσης και τις επιχειρηματικές μελέτες με τρόπους που αντιστοιχούν στο ποικίλο, καινοτόμο και κοινωνικά πολύτιμο προφίλ των ΠΔΒ.

Οι ΠΔΒ είναι περιεχόμενο, γνώση και τεχνολογικά προσανατολισμένες και, ως τέτοιες, υπόκεινται εξ ορισμού σε διεπιστημονική έρευνα και εκπαίδευση. Οι ΠΔΒ συνδυάζουν τη δημιουργία (συχνά από καλλιτέχνες ή σχεδιαστές), την παραγωγή (συχνά από επιχειρήσεις) και τη διανομή (συχνά από πολυεθνικές) αγαθών και υπηρεσιών που είναι πολιτιστικού χαρακτήρα και συνήθως προστατεύονται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας (ΔΠΙ). Η αύξηση του γραμματισμού για τις ΠΔΒ και των δεξιοτήτων των φοιτητών και των αποφοίτων επιχειρήσεων θα παράσχει στον τομέα επαγγελματίες που μπορούν να οδηγήσουν και να συμβάλουν στη βιώσιμη και βιώσιμη λειτουργία όχι μόνο των ίδιων των ΠΔΒ, αλλά και πολλών άλλων συναφών τομέων της πειραματικής οικονομίας, όπως ο τουρισμός και η φιλοξενία.

Για τους σκοπούς του παρόντος αναλυτικού προγράμματος, οι ΠΔΒ νοούνται κατά την έννοια του Πράσινου Βιβλίου *για τις δυνατότητες των ΠΔΒ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής [COM (2010) 183 Τελικό]* και αναφέρονται ιδίως στα εξής:

- (1) Τέχνες του θεάματος,
- (2) Εικαστικές τέχνες,
- (3) Πολιτιστική κληρονομιά
- (4) Φίλμ, DVD και βίντεο,
- (5) Τηλεόραση και ραδιόφωνο,
- (6) βιντεοπαιχνίδια,

- (7) Νέα μέσα
- (8) Μουσική,
- (9) Βιβλία και τύπος,
- (10) Αρχιτεκτονική και σχεδίαση (συμπεριλαμβανομένης της σχεδίασης γραφικών, της σχεδίασης μόδας, της διαφήμισης)

Πολιτιστικές βιομηχανίες είναι οι βιομηχανίες που παράγουν και διανέμουν αγαθά ή υπηρεσίες οι οποίες, κατά τη στιγμή της ανάπτυξής τους, θεωρούνται ότι έχουν ένα ειδικό χαρακτηριστικό, μια χρήση ή έναν σκοπό που ενσαρκώνει ή μεταφέρει πολιτιστικές εκφράσεις, ανεξάρτητα από την εμπορική αξία που μπορεί να έχουν (1-9).

Δημιουργικές βιομηχανίες είναι εκείνες οι βιομηχανίες που χρησιμοποιούν τον πολιτισμό ως εισροή και έχουν πολιτιστική διάσταση, αν και οι εκροές τους είναι κυρίως λειτουργικές (10).

Το μάθημα εκπονήθηκε από μια κοινή ομάδα εμπειρογνομόνων και ερευνητών από το Varna University of Management (Βουλγαρία), το Ακαδημαϊκό Διαδίκτυο GUnet (Ελλάδα), το Universitatea Nationala De Arte (Ρουμανία), το Universidade Portucalense (Πορτογαλία) και το Univerzitet U Novom Sadu (Δημοκρατία της Σερβίας). Συμβάλλει στην ανάπτυξη και τη βελτίωση της επιχειρηματικής εκπαίδευσης των ΠΔΒ στην Ανατολική και Νότια Ευρώπη σε επίπεδο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ώστε να ευθυγραμμιστεί με τις εξελίξεις των επιχειρήσεων και την προσφορά κατάρτισης στη Βόρεια Ευρώπη και τις ΗΠΑ.

II. Επισκόπηση μαθήματος

Σκοπός του μαθήματος αυτού είναι η επισκόπηση του τρόπου λειτουργίας των επιχειρήσεων ΠΔΒ και η διερεύνηση των κύριων πρακτικών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι πολιτιστικοί επιχειρηματίες, οι επαγγελματίες και οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής. Βασίζεται στη διεπιστημονική προσέγγιση που αφορά τις ΠΔΒ για να δείξει πώς η δημιουργικότητα και ο πολιτισμός μπορούν να εμπορευθούν βιώσιμα και να δημιουργήσουν βιώσιμες και καινοτόμες επιχειρήσεις.

Από την άποψη αυτή, οι **στόχοι** του μαθήματος είναι

- Η ανάπτυξη ολιστικής επισκόπησης των θεμάτων που επηρεάζουν τις ΠΔΒ
- Η ανάπτυξη των επιχειρηματικών γνώσεων και διαχείριση των καινοτομιών στο πλαίσιο των ΠΔΒ
- Η ανάπτυξη μιας σειράς δεξιοτήτων, γνώσεων, εργαλείων και πρακτικών που θα επιτρέψουν στους μελλοντικούς διαχειριστές και επιχειρηματίες των ΠΔΒ να εργαστούν σε πολυτομεακές ομάδες και να γίνουν παράγοντες για την κοινωνική αλλαγή και την καινοτομία
- Η προώθηση της αποτελεσματικής συνεργασίας και της συνεργασίας μεταξύ των επαγγελματιών με καλλιτεχνικό και μη καλλιτεχνικό υπόβαθρο στις επιχειρήσεις ΠΔΒ.

Για τους σκοπούς του μαθήματος και λόγω της έλλειψης ενός κοινού ορισμού, ως επιχείρηση θεωρείται ως η άσκηση δραστηριοτήτων που συνδέονται με την παραγωγή/δημιουργία αξίας, την πώληση ή τη διανομή προϊόντων ή υπηρεσιών. Υπό αυτή την έννοια, οι επιχειρήσεις ΠΔΒ μπορούν να έχουν ένα εύρος μορφών ίδρυσης και λειτουργίας - από δημόσιες εταιρείες και ιδρύματα έως ατομικές επιχειρήσεις.

Λαμβάνοντας υπόψη τις **στρατηγικές/μεθοδολογίες διδασκαλίας-μάθησης**, η κύρια προσέγγιση σε αυτό το μάθημα είναι η βιωματική μάθηση. Κατά συνέπεια, ο κύκλος αυτός χρησιμοποιεί διαφορετικές μεθόδους διδασκαλίας, μάθησης και αξιολόγησης, σύμφωνα με τις ανάγκες των εκπαιδευόμενων και τους στόχους της μάθησης. Οι διδακτικές μεθοδολογίες σχεδιάστηκαν για να ενισχύσουν την αυτόνομη εργασία, σεβόμενες παράλληλα την ποικιλομορφία και τις ανάγκες των εκπαιδευόμενων, επιτρέποντας ευέλικτες μεθόδους μάθησης.

Το μάθημα αυτό αποσκοπεί στην προώθηση ενός ενεργού εκπαιδευτικού περιβάλλοντος, αποδεδειγμένα αποτελεσματικού στην ανάπτυξη γνωστικών δεξιοτήτων ανώτερης τάξης. Συμμετέχοντας σε μια ενεργή και συμμετοχική διαδικασία μάθησης, ενισχυμένη από την ενσωμάτωση των ψηφιακών τεχνολογιών, οι εκπαιδευόμενοι παρεμβαίνουν άμεσα στην κατασκευή της γνώσης, στην ανάκριση και στη συνδημιουργία της. Σε αντίθεση με τις συμβατικές προσεγγίσεις, γενικά παθητικές και μονής κατεύθυνσης, οι εκπαιδευόμενοι γίνονται το κέντρο της μαθησιακής διαδικασίας και ο εκπαιδευτής αναλαμβάνει τον ρόλο του μεσολαβητή.

III. Αναμενόμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση του μαθήματος, οι εκπαιδευόμενοι πρέπει να είναι σε θέση:

- να ερμηνεύουν τα βασικά χαρακτηριστικά της οικονομίας των κλάδων του πολιτισμού και της δημιουργικότητας, των σημαντικών προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι βιομηχανίες, όπως η τεχνολογική, η νομική και η οικονομική, και των πολιτικών που υιοθετούνται για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων
- να αναπτύσσουν επιχειρηματικά μοντέλα για δημιουργικά επιχειρηματικά εγχειρήματα, συμπεριλαμβανομένου του στρατηγικού σχεδιασμού για πρωτοβουλίες επιχειρηματικότητας, καινοτόμων μεθόδων για τη δημιουργία κεφαλαίων, τη διαχείριση των ενδιαφερόμενων μερών και την ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων, τις δομές διακυβέρνησης των δημιουργικών επιχειρήσεων κ.λπ.
- να συζητούν τη διαδικασία καινοτομίας στις πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες ως μια ανοικτή, διαδραστική, συνεργατική και διεπιστημονική διαδικασία
- να εντοπίζουν νέες ευκαιρίες στο πλαίσιο κοινωνικών και επιχειρηματικών προβλημάτων και αναπτύσσουν επιχειρηματικές λύσεις, εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα πηγές εσόδων που επιτυγχάνουν οικονομική βιωσιμότητα
- να εργάζονται σε διεπιστημονικές ομάδες ΠΔΒ.

Επιπλέον, το μάθημα ενθαρρύνει την εφαρμογή του Ευρωπαϊκού Πλαισίου *Ικανοτήτων για την Επιχειρηματικότητα (EntreComp)*¹. Οι ικανότητες παρουσιάζονται ανά τομέα και με αναφορά στο κατά πόσον βελτιώνονται (όταν αναπτύσσονται αποτελεσματικά εντός του πεδίου των περιεχομένων που προβλέπονται για τον κύκλο μαθημάτων) ή/και αξιολογούνται (όταν υπόκεινται σε αξιολόγηση), και όσον αφορά τις δύο μονάδες περιεχομένου που προτείνονται στο πλαίσιο αυτού του κύκλου μαθημάτων - Ενότητα 1: Κατανόηση της επιχειρηματικότητας στους ΠΔΒ και στη Ενότητα 2: Επιχειρηματική πρακτική - Μοντελοποίηση μιας ΠΔΒ επιχείρησης - οι οποίες αναλύονται περαιτέρω στο τμήμα IV του παρόντος αναλυτικού προγράμματος.

¹ <http://europa.eu/!kR69Tb>

Πεδίο ικανότητω ν	Ικανότητα	Σύντομη περιγραφή	Ενότητα 1		Ενότητα 2	
			Βελτιω μένη	Αξιολόγησ η	Βελτιωμ ένη	Αξιολόγ ηση
Ιδέες και ευκαιρίες	1.1 Εντοπισμός ευκαιριών	Χρησιμοποιήστε τη φαντασία και τις ικανότητές σας για να εντοπίσετε ευκαιρίες για τη δημιουργία αξίας	✓	✓		
	1.2. Δημιουργικότητα	Ανάπτυξη δημιουργικών και χρήσιμων ιδεών	✓	✓		
	1.3. Όραμα	Εργαστείτε προς την κατεύθυνση του οράματός σας για το μέλλον				
	1.4. Αξιολόγηση ιδεών	Αξιοποιήστε στο έπακρο τις ιδέες και τις ευκαιρίες				
	1.5. Δεοντολογική και βιώσιμη σκέψη	Αξιολόγηση των συνεπειών και του αντικτύπου των ιδεών, των ευκαιριών και των δράσεων	✓	✓		
Πόροι	2.1 Αυτοεπίγνωση και αυτοαποτελεσματικότητα	Πίστεψε στον εαυτό σου και συνέχισε να αναπτύσσεσαι				
	2.2 Κίνητρα και επιμονή	Παραμείνετε συγκεντρωμένοι και μην τα παρατάτε				
	2.3 Κινητοποίηση των πόρων	Συγκεντρώστε και διαχειριστείτε τους πόρους που χρειάζεστε	✓	✓		
	2.4 Χρηματοοικονομική και οικονομική γνώση	Ανάπτυξη χρηματοοικονομικής τεχνογνωσίας			✓	✓
	2.5. Κινητοποίηση άλλων	Εμπνεύστε, ενθαρρύνετε και φέρτε άλλους στο σκάφος			✓	✓
Σε δράση	3.1 Ανάλυση πρωτοβουλίας	Κάν' το.				
	3.2 Σχεδιασμός και διαχείριση	Ιεράρχηση, οργάνωση και παρακολούθηση			✓	✓
	3.3 Αντιμέτωπιση της αβεβαιότητας, της ασάφειας και του κινδύνου	Λήψη αποφάσεων σχετικά με την αβεβαιότητα, την ασάφεια και τον κίνδυνο				
	3.4 Συνεργασία με άλλους	Ομαδοποίηση, συνεργασία και δίκτυο	✓	✓	✓	✓
	3.5 Μάθηση μέσω της εμπειρίας	Μάθετε κάνοντας				

IV. Περιεχόμενο του μαθήματος

Το περιεχόμενο του μαθήματος αναφέρεται στις ακόλουθες βασικές θεωρήσεις και λογικές των ΠΔΒ:

- Η αμοιβαία κατανόηση και κατανόηση μεταξύ της καλλιτεχνικής δημιουργικότητας και της οικονομίας/διαχείρισης, για τη σκοπιμότητα και την οικονομική βιωσιμότητα ενός προϊόντος/έργου ΠΔΒ είναι απαραίτητη. Οι επαγγελματίες και των δύο τύπων προφίλ πρέπει να γνωρίζουν την ανάγκη ανάπτυξης και απασχόλησης δεξιοτήτων για ομαδική εργασία και συνεργασία.

- Η ανάπτυξη της δημιουργικής διαδικασίας διαφέρει από τη μεταβίβασή της σε τρίτους, επομένως κάθε συμμετέχων στο μάθημα πρέπει να αποκτήσει επιχειρηματική πειθαρχία (για να δει αν μπορεί να εφαρμοστεί με τη μορφή διαγραμμάτων που αφορούν κάθε καλλιτεχνική πειθαρχία).

- Το βασικό χαρακτηριστικό της δημιουργικής οικονομίας είναι η μετατροπή της καλλιτεχνικής αξίας σε οικονομική αξία, ως εκ τούτου, όλα τα χαρακτηριστικά που δίνουν αξία σε ένα καλλιτεχνικό προϊόν θα πρέπει να αποτιμηθούν ως οικονομικές αξίες (δημιουργώντας έτσι επιχειρήσεις): η μοναδικότητα, η μη τυποποίηση ως αδυναμία αναπαραγωγής, η τεχνολογική διαδικασία, η αναγνώριση, τα πνευματικά δικαιώματα κ.λπ., δηλαδή η κατανόηση του καλλιτεχνικού προϊόντος σε σχέση με την αγορά είναι ουσιώδης.

- Η δημιουργικότητα θα πρέπει να είναι το κύριο εργαλείο και ικανότητα για εργασία στο πλαίσιο των ΠΔΒ. Συνήθως εκλαμβάνεται ως φυσική ικανότητα, η ατομική δημιουργικότητα που χρησιμοποιείται στην ομαδική εργασία μπορεί να επιταχύνει τον εξελικτικό ρυθμό των ιδεών μέσα σε μια ομάδα όταν χρησιμοποιείται στην ομαδική εργασία βάσει έργου. Κατά τη διάρκεια έργων ΠΔΒ, κάθε είδος δημιουργικότητας θα μπορούσε να είναι η ειδοποιός διαφορά στην προστιθέμενη αξία και στην ικανότητα σε μια ανταγωνιστική αγορά - σκέψη εκτός τετριμμένων (thinking outside the box), αποφυγή των κλισέ, μόνιμη προσαρμογή στη σύγχρονη πραγματικότητα - ανεξαρτήτως της φύσης των έργων είτε αυτή είναι πολιτισμική, οικονομική ή τεχνολογική.

- Στο πλαίσιο μιας ομάδας έργου ΠΔΒ, όλα τα μέλη είναι/πρέπει να είναι δημιουργικά, αν και μόνο αυτά με καλλιτεχνικό υπόβαθρο (A & H) είναι δημιουργοί, από την άποψη των επαγγελματικών δεξιοτήτων στην τεχνολογία καλλιτεχνικής μεταφοράς. Οι δημιουργοί υποκινούνται από το σύγχρονο πολιτιστικό και δημιουργικό πλαίσιο, από την έκθεση των ΜΜΕ στο τελικό προϊόν των έργων και προφανώς από τα οικονομικά οφέλη των ΠΔΒ δραστηριοτήτων. Η σκοπιμότητα, η οικονομική βιωσιμότητα και η πιθανή επιτυχία του προϊόντος της ομάδας ΠΔΒ μπορούν να εξασφαλιστούν ή να αξιολογηθούν θετικά μόνο μέσω της οικονομικής και διαχειριστικής εμπειρογνωμοσύνης που παρέχουν τα μέλη της ομάδας με οικονομικό υπόβαθρο. Το πολιτιστικό πλαίσιο πρέπει οπωσδήποτε να αξιολογείται συνεχώς από κοινού στο πλαίσιο της ομάδας, τόσο από τους καλλιτέχνες όσο και από τους ειδικούς ΠΔΒ στους τομείς της οικονομίας/της διοίκησης. Είναι επίσης απαραίτητο να υπάρχει ένα ορισμένο επίπεδο κατανόησης

εντός της ομάδας ΠΔΒ - η πρόσβαση σε άλλη καλλιτεχνική δημιουργικότητα έναντι οικονομικής σκοπιμότητας- και πρέπει πάντα να επιτυγχάνεται ισορροπία για τη διαρκή ανάπτυξη του έργου.

- Οι κύριοι παράγοντες συνήθως δηλώνουν πολιτιστικές πολιτικές που επηρεάζονται από την καθυστέρηση, το πρωτοχρονικό και τον αντιδραστικό παραδοσιακό χαρακτήρα. Ωστόσο, υπάρχουν ορισμένες εξαιρέσεις: πολιτιστικά ιδρύματα που χρηματοδοτούνται έργα ΠΔΒ μέσω διαγωνισμών, ιδιωτικοί φορείς με σύγχρονα οράματα σχετικά με τις ΠΔΒ, νέες γκαλερί, πολιτιστικά/καλλιτεχνικά κέντρα, ανεξάρτητες γκαλερί, ιδιωτικές επιχειρήσεις ως πολιτιστικοί φορείς/μη κυβερνητικοί οργανισμοί, τοπικές αρχές που ενδιαφέρονται για νέα πολιτιστικά οράματα για τις πόλεις/περιφέρειές τους. Οι παράγοντες στις πολιτιστικές πολιτικές είναι είτε συμβατικοί (κρατικοί, θεσμικά ή χρηματοδοτούμενοι) είτε εναλλακτικοί (ανεξάρτητες/νέες γκαλερί, ιδιωτικά αρχιτεκτονικά/σχεδιαστικά γραφεία, ανεξάρτητα πολιτιστικά φεστιβάλ, μέσα ενημέρωσης, γκαλερί, κινηματογράφος, design, πολυμέσα κ.λπ.).

- Το Τεστ της Πραγματικότητας - ακόμη και πριν από την πανδημία, ήταν προφανές ότι η χρηματοδότηση των ΠΔΒ συνδέεται όλο και περισσότερο με ορισμένα σημαντικά θέματα - αφορά τη βελτίωση της ποιότητας ζωής, ιδίως εντός του αστικού περιβάλλοντος, της οικολογίας, της ανακύκλωσης, της συμμετοχής για την εξεύρεση λύσεων για κοινωνικά προβλήματα, τη διατήρηση και την αποκατάσταση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Η τέχνη για χάρη της τέχνης δεν αποτελεί πλέον επιλογή για δημόσια χρηματοδότηση. Η έκθεση στα μέσα ενημέρωσης είναι απαραίτητη για κάθε δραστηριότητα/έργο ΠΔΒ, όπως κοινωνικές πλατφόρμες, το World Wide Web, δημοσιεύσεις στο διαδίκτυο, κλπ.

- Συμμετοχή σε κοινωνικές δραστηριότητες της εκπαίδευσης - όπως δημιουργικά εργαστήρια, δημιουργική εκπαίδευση νέων. Ακόμη και σε ένα τεχνολογικό περιβάλλον, μια οικονομική επιλογή για προστιθέμενη αξία είναι η δημιουργικότητα, η πρωτοτυπία, η καλλιτεχνική δημιουργία που εισάγεται στο πλαίσιο της παραγωγικής διαδικασίας και του τελικού προϊόντος.

Τα περιεχόμενα του μαθήματος χωρίζονται σε δύο μεγάλες θεματικές ενότητες, με συγκεκριμένους στόχους μάθησης και μαθησιακά αποτελέσματα η κάθε μία.

Ενότητα 1: Κατανόηση της επιχειρηματικότητας στις ΠΔΒ

Ειδικός στόχος μάθησης

- Να δοθεί η δυνατότητα στους φοιτητές να κατανοήσουν τη σύνδεση των ΠΔΒ με την καινοτομία και τις δυνατότητες κοινωνικής καινοτομίας, εστιάζοντας παράλληλα σε προσεγγίσεις ανοικτής επιστήμης, ρυθμιστικά και δεοντολογικά ζητήματα, καθώς και τις σχετικές καινοτόμες, συμμετοχικές και διεπιστημονικές προσεγγίσεις εργασίας στις ΠΔΒ.

Συγκεκριμένα αναμενόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:

Επιπλέον των γενικών στόχων του μαθήματος, η Ενότητα 1 θα επιτρέψει στους εκπαιδευόμενους να

- διακρίνουν τους βασικούς παράγοντες που σχετίζονται με τις πολιτιστικές πολιτικές·
- προσδιορίζουν τις οικονομικές επιπτώσεις των πολιτιστικών πολιτικών·
- διακρίνουν τους τύπους έργων ΠΔΒ·
- διακρίνουν τους ρόλους στις ομάδες ΠΔΒ και στα κανάλια επικοινωνίας·
- ερμηνεύουν την ηθική, τη δεοντολογία και τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας που σχετίζονται με τις εργασίες και τα προϊόντα των ΠΔΒ·
- αναλύουν τη σημασία των νέων τεχνικών ψηφιακής μεταφοράς και της σύγχρονης τεχνολογίας για προϊόντα, έργα, δραστηριότητες ΠΔΒ·

Θέματα

Θέμα 1.1. Πολιτικές και διατομεακές συνεργασίες στις ΠΔΒ.

(Αναφορά στην καλλιτεχνική έρευνα, το πολιτιστικό πλαίσιο, τις πολιτιστικές τάσεις στις καλές τέχνες/παραστατικές τέχνες, τεχνικές και τεχνολογίες, μη συμβατικά υλικά κ.λπ.)

Θέμα 1.2. Δημιουργικότητα, καινοτομία και πολιτιστικό περιεχόμενο. Δεοντολογική συμπεριφορά και δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας.

(Αναφορά στην κοινωνική αξία και την κοινωνική επιχειρηματικότητα, ανοικτή επιστήμη)

Θέμα 1.3. Νέα μέσα, δημιουργικές τεχνολογίες και ψηφιακό περιβάλλον.

Ενότητα 2: Επιχειρηματική πρακτική – Μοντελοποίηση μιας επιχείρησης ΠΔΒ

Ειδικοί στόχοι μάθησης:

- Να δοθεί η δυνατότητα στους εκπαιδευόμενους να κατανοήσουν τον ειδικό χαρακτήρα των δραστηριοτήτων των ΠΔΒ και των συναφών διαχειριστικών προδιαγραφών που μπορούν να τις καταστήσουν βιώσιμες ως οικονομικές δραστηριότητες, εστιάζοντας παράλληλα στη συνεργασία, τη συνδημιουργία και τη διεπιστημονικότητα.

Συγκεκριμένα αναμενόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:

Επιπλέον των γενικών μαθησιακών στόχων, η Ενότητα 2 θα επιτρέψει στους εκπαιδευόμενους να

- δημιουργούν ή/και προσδιορίζουν επιχειρηματικής ιδέας στις ΠΔΒ·
- επιλέγουν και χρησιμοποιούν δεδομένα, θεωρίες και έννοιες από διαφορετικούς κλάδους/τομείς γνώσεων, με τον κατάλληλο τρόπο, για τη διατύπωση λύσεων σε επιχειρηματικά προβλήματα.

- αποκτήσουν και διαχειρίζονται τους υλικούς, άυλους και ψηφιακούς πόρους που απαιτούνται για να μετατρέπουν τις ιδέες σε δράση.
- προγραμματίζουν χρηματοδότηση για να εξασφαλιστεί ότι μια δραστηριότητα δημιουργίας αξίας μπορεί να διαρκέσει μακροπρόθεσμα.
- συνεργάζονται για την ανάπτυξη επιχειρηματικών ιδεών για τα ΠΔΒ, ιδίως με καλλιτέχνες και επαγγελματίες του πολιτισμού.

Θέματα

Θέμα 2.1: Επιχειρηματικά μοντέλα και διαχείριση. Διαχείριση αλλαγών.

(Αναφορά σε εκκολαπτήρια, συμπλέγματα και δημιουργικές εταιρικές σχέσεις σε κοινοτικό και περιφερειακό επίπεδο· χαρακτηριστικά των πολιτιστικών και δημιουργικών ομάδων)

Θέμα 2.2: Χρηματοδότηση. Ευκαιρίες και κίνδυνοι.

V. Φόρτος εργασίας και δομή τάξης

	Λειτουργική Ενότητα/ θέμα	Αριθμός ωρών	
		Στην τάξη	Ανεξάρτητη/ αυτοδιδασκαλία, συμπεριλαμβανομένων αναθέσεων, μελετών περιπτώσεων, έρευνας, αναγνώσεων, εργασιών βίντεο, παιχνιδιών κ.λπ.
E1	Ενότητα 1: Κατανόηση της επιχειρηματικότητας στις ΠΔΒ		
	T1.1. Πολιτικές και διατομεακές συνεργασίες στις ΠΔΒ.	1	9
	T1.2. Δημιουργικότητα, καινοτομία και πολιτιστικό περιεχόμενο. Δεοντολογική συμπεριφορά και δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας.	1	
	T1.3. Νέα μέσα, δημιουργικές τεχνολογίες και ψηφιακό περιβάλλον. Ψηφιακό μάρκετινγκ.	1	
E2	Ενότητα 2: Επιχειρηματική πρακτική – Μοντελοποίηση μιας επιχείρησης ΠΔΒ		
	T2.1: Επιχειρηματικά μοντέλα και διαχείριση, διαχείριση αλλαγών.	1	6
	T2.2: Χρηματοδότηση. Ευκαιρίες και κίνδυνοι.	1	

Λεπτομερής περιγραφή

Ενότητα 1: Κατανόηση της επιχειρηματικότητας στις ΠΔΒ.

Θέμα 1.1. Πολιτικές και διατομεακές συνεργασίες στις ΠΔΒ.

Το θέμα παρουσιάζει τις ΠΔΒ ως διεπιστημονικούς τομείς με υψηλό δυναμικό απορρόφησης γνώσεων, οι οποίοι επίσης ευημερούν από τους τοπικούς πόρους και την κληρονομιά. Το επίκεντρο είναι η συμβολή στην οικονομική ανάπτυξη, τη δημιουργία θέσεων εργασίας και τα έσοδα από τις εξαγωγές, προωθώντας παράλληλα την κοινωνική ένταξη, την πολιτιστική πολυμορφία και την ανθρώπινη ανάπτυξη, ιδίως σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

Επιπλέον, παρέχεται μια εικόνα των πολιτιστικών πολιτικών, των θεσμικών, διοικητικών και λειτουργικών πτυχών των πολιτιστικών πολιτικών, καθώς και των στόχων και του κοινωνικού υπόβαθρου που επηρεάζουν τις πολιτιστικές πολιτικές. Ποιοι είναι οι ενδιαφερόμενοι φορείς που δημιουργούν πολιτιστικές πολιτικές και ποιοι είναι οι ενδιαφερόμενοι φορείς που αφορούν οι πολιτιστικές πολιτικές; Κανάλια/τρόπο για την πραγματοποίηση αλλαγών. Οικονομικές επιπτώσεις των πολιτιστικών πολιτικών.

Θέμα 1.2. Δημιουργικότητα, καινοτομία και πολιτιστικό περιεχόμενο. Δεοντολογική συμπεριφορά και δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας.

Στο πλαίσιο αυτού του θέματος, συζητείται η φύση της δημιουργικής διαδικασίας, καθώς και η δημιουργία και διαχείριση δημιουργικών ομάδων, συμπεριλαμβανομένων των ρόλων σε δημιουργικές ομάδες. Στο πλαίσιο αυτού του θέματος, παρουσιάζονται και συζητούνται είδη ομάδων για διάφορους τομείς των ΠΔΒ (παραγωγή ταινιών, παιχνίδια, παραγωγή εκδηλώσεων κ.λπ.), συμπεριλαμβανομένης μιας παρουσίασης συγκεκριμένων επαγγελματιών που δημιουργούν τον ιστό μιας ομάδας ΠΔΒ. Επιπλέον, θα συζητηθούν είδη έργων ΠΔΒ, με σκοπό να γίνει διάκριση μεταξύ καλλιτεχνικών, τεχνικών και διευθυντικών ρόλων στα εν λόγω έργα.

Επίσης, δίνεται προσοχή στη λογοδοσία και τη δεοντολογική συμπεριφορά τόσο όσον αφορά τα νομικά πλαίσια όσο και τους άγραφους κανόνες εργασίας στον τομέα. Εξετάζονται επίσης μέθοδοι για την προώθηση της καινοτομίας στον τομέα του πολιτισμού. Ιδιαίτερη προσοχή θα δοθεί στη λογοδοσία και τη δεοντολογική συμπεριφορά όσον αφορά την προστασία προσωπικών δεδομένων (GDPR), την εταιρική κοινωνική ευθύνη (ΕΚΕ), την ηθική ηγεσία, τα ανθρώπινα δικαιώματα καθώς και τα δικαιώματα και υποχρεώσεις των εργαζομένων. Τα θέματα πνευματικής ιδιοκτησίας στις ΠΔΒ θα αντιμετωπιστούν μέσω παραδειγμάτων που αφορούν σχέδια, δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικά δικαιώματα (για ερμηνευτές, παραγωγούς και ραδιοτηλεοπτικούς φορείς).

Θέμα 1.3. Νέα μέσα, δημιουργικές τεχνολογίες και ψηφιακό περιβάλλον. Ψηφιακό μάρκετινγκ.

Το θέμα περιγράφει τις βασικές έννοιες των νέων μέσων και των δημιουργικών τεχνολογιών, τους κύριους διαύλους και τις μορφές παράδοσης, καθώς και την πιθανή πρόσβαση των ΠΔΒ στην αγορά.

Οι δημιουργικές τεχνολογίες είναι ζωτικής σημασίας για τις σύγχρονες ΠΔΒ, όποια και αν είναι η μορφή του τελικού προϊόντος - εικόνες, κινούμενες εικόνες, εφαρμογές smartphone, λογισμικό, κ.λπ., ή υλικό/φυσικό - αντικείμενο, προϊόν σχεδίασης, έργο τέχνης. Η σάρωση 3D και η εκτύπωση 3D είναι η νέα κανονικότητα, καθώς μπορούν πάντα να καλύψουν το κενό μεταξύ τεχνουργήματος, αντικειμένου και δεδομένων, μορφής πληροφορίας, ιδίως στο πλαίσιο οικονομικής/επιχειρησιακής σκοπιμότητας. Οτιδήποτε θα μπορούσε να μετατραπεί σε ένα σώμα δεδομένων με άμεση πρόσβαση σε οποιοδήποτε κανάλι πολυμέσων και συνήθως αυτό συνοδεύει και διπλασιάζει ακόμη και την αναλογική μορφή παράδοσης.

Στις σύγχρονες εικαστικές τέχνες, σχεδόν τα πάντα συμβαίνουν στο ψηφιακό περιβάλλον (για να μην αναφέρουμε τον πανδημικό περιορισμό, ο οποίος απλώς ενίσχυσε αυτή την κατάσταση). Η φυσική συλλογή και τα έργα εξακολουθούν να υπάρχουν, αλλά σχεδόν το 90% των πληροφοριών/δεδομένων παράγονται και κυκλοφορούν σε κάποιο είδος ψηφιακών μέσων. Μια μελέτη περίπτωσης -ένα γλυπτό ή οποιοδήποτε άλλο προϊόν τεχνουργήματος/σχεδιασμού θα μπορούσε να πωληθεί και να αποσταλεί μέσω Διαδικτύου στην άλλη πλευρά του κόσμου, όπου εκτυπώνεται 3D σύμφωνα με τις τεχνικές προδιαγραφές του- είναι μια παράδοση διπλής μορφής.

Ενότητα 2: Επιχειρηματική πρακτική - Μοντελοποίηση μιας επιχείρησης ΠΔΒ

Θέμα 2.1: Επιχειρηματικά μοντέλα και διαχείριση. Αλλαγή διαχείρισης.

Το θέμα αυτό θα παρέχει πληροφορίες σχετικά με τη διαδικασία διαχείρισης στις επιχειρήσεις ΠΔΒ. Τα κύρια στοιχεία του σχεδιασμού, της οργάνωσης, του προσωπικού, της ηγεσίας και του ελέγχου επανεξετάζονται και εξετάζονται με πρακτικά παραδείγματα. Η προσοχή εστιάζεται στη διαχείριση των ομάδων, καθώς αποτελούν τα μεγαλύτερα πλεονεκτήματα για κάθε επιχείρηση και ταυτόχρονα ένα από τα δυσκολότερα μέρη μιας επιχείρησης. Σε αυτό το πλαίσιο, η διαχείριση των συγκρούσεων και η ηγεσία συζητούνται συγκεκριμένα. Εκτός των δημόσιων εταιρειών, πολλές επιχειρήσεις των ΠΔΒ είναι είτε ατομικές επιχειρήσεις είτε πολύ μικρές, γεγονός που τις ενθαρρύνει να συνεργάζονται και να εργάζονται σε ομάδες σε βάση ad hoc και η διαχείριση ομάδων σχετίζεται με τις αντίστοιχες δεξιότητες. Κατά συνέπεια, το θέμα θα εξετάσει το ζήτημα της διαχείρισης των αλλαγών - σχετικά με την αλλαγή των ομάδων, αλλά και σχετικά με το ταχέως μεταβαλλόμενο περιβάλλον στο οποίο λειτουργούν οι ΠΔΒ όπως ορίζεται από την ψηφιοποίηση και την παγκοσμιοποίηση.

Θέμα 2.2: Χρηματοδότηση. Ευκαιρίες και κίνδυνοι.

Η οικονομική βιωσιμότητα είναι το κλειδί για κάθε επιχείρηση. Ωστόσο, η πρόσβαση στη χρηματοδότηση αποτελεί μεγαλύτερη πρόκληση για τις επιχειρήσεις και τις επιχειρήσεις στις ΠΔΒ λόγω του άυλου χαρακτήρα των περιουσιακών τους στοιχείων, των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του τομέα εμπορίας τους και της ανεπαρκούς ευαισθητοποίησης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων ως προς αυτό. Ωστόσο, οι νέες εξελίξεις στο σύγχρονο επιχειρηματικό περιβάλλον οδήγησαν σε ευκαιρίες που μπορούν να είναι ιδιαίτερα χρήσιμες για τις ΠΔΒ. Κατά συνέπεια, σε αυτό το θέμα εστιάζουμε στις κύριες τρέχουσες και μελλοντικές πηγές χρηματοδότησης για τις επιχειρήσεις ΠΔΒ, τα διάφορα είδη χρηματοδότησης που μπορούν να χρησιμοποιηθούν, καθώς και τον σχετικό επιχειρηματικό κίνδυνο. Οι νέες μορφές για τη δημιουργία χρηματοδότησης με βάση την εκκίνηση και τα έργα - όπως η συλλογική χρηματοδότηση και η χρηματοδότηση με πολλούς χορηγούς- εξετάζονται λεπτομερώς. Το θέμα εξετάζει τα διάφορα είδη χρηματοδοτικών μέσων που αφορούν το στάδιο ανάπτυξης μιας επιχείρησης, καθώς και τους κινδύνους και τις ευκαιρίες που τις συνοδεύουν. Οι σχετικοί σύνδεσμοι πραγματοποιούνται με όλα τα άλλα θέματα κατά τη διάρκεια του μαθήματος, ιδίως όσον αφορά τη διχοτόμηση μεταξύ αποκλειστικής εκμετάλλευσης και ελεύθερης πρόσβασης στο περιεχόμενο.

Μορφή παράδοσης

Το μάθημα βασίζεται στο μοντέλο βιωματικής μάθησης (ETL)² και η παράδοση/διδασκαλία του περιεχομένου της κατάρτισης θα ακολουθήσει τα κύρια στάδια που ορίζονται παρακάτω. Οι εκπαιδευτές θα προσαρμόσουν την αλληλουχία και το συνδυασμό των δραστηριοτήτων σύμφωνα με τις ιδιαιτερότητες των ομάδων των εκπαιδευομένων:

Στάδιο 1. Κίνητρα (Γιατί;)

- Κινηματογραφικές ιστορίες από πραγματική εξάσκηση
- Ομαδικές συζητήσεις
- Υποκειμενικά κουίζ ακολουθούμενα από αυτοαξιολόγηση ή αξιολόγηση από ομοτίμους
- Εικονικές επιτόπιες επισκέψεις (δραστηριότητες παρατήρησης)
- Απλές ομαδικές εργασίες (σχόλια από εκπαιδευτή και ομοτίμους)

Στάδιο 2. Εξειδίκευση (Τι;)

- (Video) διάλεξη - μοντέλα, τεκμηριωμένες πληροφορίες, θεωρητικό υπόβαθρο
- Ανάγνωση (σχολικά βιβλία, περιοδικά, άρθρα, ιστοσελίδες)
- Επιδείξεις βίντεο
- Ανεξάρτητη έρευνα και εφαρμογή θεωρητικών μοντέλων (απλά ποσοτικά ή ποιοτικά ερευνητικά θέματα)

² Κόλμπ, Ντέιβιντ. (1984). Πειραματική εκμάθηση: Η εμπειρία ως πηγή μάθησης και ανάπτυξης.

- Αντικειμενικές δοκιμασίες (κουίζ)

Στάδιο 3. Καθοδήγηση (Πώς;)

- Μελέτες περιπτώσεων
- Προβλήματα αυτοδιδασκαλίας
- Ατομικές (γραπτές ή προφορικές) εκθέσεις
- Ανακλαστικά δοκίμια
- Επίλυση προβλημάτων στους εικονικούς πίνακες συζητήσεων

Στάδιο 4. Αξιολόγηση (Αν;)

- Υποκειμενικές εξετάσεις
- Μικρά ατομικά (ή ομαδικά) ερευνητικά σχέδια
- Ομάδα ή ατομικές προσομοιώσεις ανταγωνισμού (οι φοιτητές λειτουργούν εικονικές επιχειρήσεις - ανάλυση συγκεκριμένων αγορών και στρατηγικών για την προώθηση, τον καθορισμό τιμών, τον προσδιορισμό ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων...)
- Φοιτητικές παρουσιάσεις λύσεων σε πιο απαιτητικά ζητήματα (παροχή της ευκαιρίας στους εκπαιδευόμενους να επιδείξουν τις προσωπικές τους δυνάμεις και ταλέντα - ενσωμάτωση της μουσικής, των τεχνών, των τεχνικών δεξιοτήτων ή των ειδικών γνώσεων...)
- Ανταλλαγή ιδεών, ρόλοι, διαγωνισμοί, παιχνίδια

Προτεινόμενη οργάνωση δραστηριοτήτων πειραματικής τάξης

Ένα παράδειγμα θα μπορούσε να εισαχθεί μέσω μιας σύντομης κινητοποιητικής ιστορίας βίντεο, ακολουθούμενης από δύο θεματικές ερωτήσεις ή μια δραστηριότητα πειραματικού παιχνιδιού, που οδηγεί σε μια ελκυστικά οπτικοποιημένη διάλεξη (παρακίνηση στοχαστικής παρατήρησης). Μια επιπλέον μεμονωμένη εργασία ανάγνωσης μπορεί να συσχετιστεί με ένα συγκεκριμένο ερευνητικό ζήτημα για την ενθάρρυνση της αφηρημένης κατανόησης, ακολουθούμενη από ομαδική συζήτηση μεμονωμένων αποτελεσμάτων ή ένα υποκειμενικό κουίζ, το οποίο μπορεί να γίνει για τη σύννοψη των βασικών σημείων και την ανάθεση μιας μεμονωμένης έκθεσης, ενός συλλογικού εγχειρήματος ή μιας παρουσίασης έργου δημιουργικής ομάδας ως εργασία κατ' οίκον (μέρος του ενεργού πειραματικού σταδίου). Τέλος, οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να μοιραστούν τα ευρήματά τους σε μια παρουσίαση της τάξης ή να κάνουν μια αντικειμενική δοκιμασία ως μια νέα μορφή συγκεκριμένης εμπειρίας. Η αυτοαξιολόγηση ή η ανάδραση από ομότιμους κριτές θα οδηγήσει περαιτέρω σε στοχαστική παρατήρηση, η οποία με τη σειρά της θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως εισαγωγή στο επόμενο θέμα του κύκλου μαθημάτων.

VI. Χαρακτηριστικά του μαθήματος

Το πρόγραμμα σπουδών έχει σχεδιαστεί ως γενικό πρόγραμμα σπουδών που μπορεί να προσαρμοστεί για την παροχή ως μάθημα εκπαίδευσης ενηλίκων τόσο από ακαδημαϊκά όσο και

από μη ακαδημαϊκά ιδρύματα. Ο συνολικός φόρτος εργασίας του αναλυτικού προγράμματος στην περίπτωση αυτή είναι 30 ώρες και μπορεί να παραδοθεί σε πρόσωπο με πρόσωπο, διαδικτυακές και συνδυαστικές μορφές μάθησης σύμφωνα με την πρακτική των ιδρυμάτων που παρέχουν υπηρεσίες. Μπορεί να πιστοποιηθεί ως μη τυπική δραστηριότητα μάθησης και να επικυρωθεί στην επίσημη εκπαίδευση βάσει της εθνικής νομοθεσίας της χώρας στην οποία πραγματοποιείται η εκπαίδευση.

Οι αποκτηθείσες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες θα προετοιμάσουν τους αποφοίτους μαθημάτων για να εργαστούν σε ορισμένες από τις ακόλουθες επαγγελματικές κατηγορίες επαγγελμάτων που³ ορίζονται από την ESCO:

- **Κατηγορία 1:** Διευθυντές => 1431 Μάνατζερ αθλητικών, ψυχαγωγικών και πολιτιστικών κέντρων. 1349 Διευθυντές επαγγελματικών υπηρεσιών που δεν κατονομάζονται αλλού, όπως διευθυντές γκαλερί τέχνης, διευθυντές μουσείων κ.λπ.
- **Κατηγορία 2:** Επαγγελματίες => 262 Βιβλιοθηκάριοι, Αρχαιοφύλακες και Επιμελητές. 2431 - Επαγγελματίες της διαφήμισης και του μάρκετινγκ (συμπεριλαμβανομένων των δημιουργών πνευματικών δικαιωμάτων)
- **Κατηγορία 3:** Τεχνικοί και συνεργαζόμενοι επαγγελματίες => 3332 - Διοργανωτές συνεδρίων και εκδηλώσεων, 3339 - Πράκτορες παροχής υπηρεσιών που δεν περιλαμβάνονται αλλού ταξινομημένοι (περιλαμβάνονται φορείς προώθησης, τουριστικοί μάνατζερ, υπεύθυνοι εκδηλώσεων κ.λπ.),

καθώς και σε άλλα συναφή επαγγέλματα που εμφανίζονται στις ΠΔΒ ή σε άλλους τομείς που αξιοποιούν τα αποτελέσματα και τους πόρους των ΠΔΒ.

VII. Μεθοδολογικές κατευθυντήριες γραμμές για την παράδοση/διδασκαλία

• Προϋποθέσεις

Το μάθημα προορίζεται για άτομα που επιθυμούν να εργαστούν στις ΠΔΒ καθώς και για στη διαχείριση και την έναρξη έργων στις ΠΔΒ που εμπίπτουν στο κλάδο των βιοματικών δραστηριοτήτων⁴. Σκοπός του είναι να παρέχει στοχευμένες γνώσεις για τις ΠΔΒ που βασίζονται στις βασικές γνώσεις των επιχειρήσεων και στις βασικές αρχές της οικονομικής αλληλεπίδρασης.

³ Η ESCO σημαίνει την ευρωπαϊκή πολυγλωσσική ταξινόμηση των δεξιοτήτων, των ικανοτήτων και των επαγγελμάτων. Παρέχει έναν γενικό ενιαίο κατάλογο και περιγραφές των επαγγελματικών επαγγελμάτων και δεξιοτήτων που αφορούν την αγορά εργασίας της ΕΕ και την εκπαίδευση και κατάρτιση. Η ESCO διατηρείται από τη ΓΔ Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Ένταξης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

⁴ Η ιδέα αντιμετωπίζει τις εμπειρίες ως ειδικές προσφορές, εκτός από τις υπηρεσίες, τα αγαθά και τα αγαθά, που μπορούν και προσφέρονται από τις επιχειρήσεις σήμερα (Pine, 1998). "Ο εξαιρετικός σχεδιασμός, το μάρκετινγκ και η παράδοση θα είναι εξίσου κρίσιμες για τις εμπειρίες όσο και για τα αγαθά και τις υπηρεσίες. Η εφευρετικότητα και η καινοτομία θα προηγούνται πάντα της αύξησης των εσόδων" (Pine, 1998). Η τάση της οικονομίας της εμπειρίας είναι ότι μέσω της εμπειρίας, δίνονται μεγαλύτερες ευκαιρίες για δημιουργικότητα και καινοτομία και κατέστη ιδιαίτερα σημαντική για τον τουρισμό, την αρχιτεκτονική και τον πολεοδομικό σχεδιασμό τα τελευταία χρόνια

Για το λόγο αυτό, το σεμινάριο είναι κατάλληλο για πτυχιούχους με επαγγελματικό/οικονομικό υπόβαθρο - εκπαιδευτικό ή/και επαγγελματικό.

Επομένως, θα είναι χρήσιμη για εκπαιδευόμενους με μικρό ή αμελητέο ιστορικό στις ΠΔΒ. Ωστόσο, οι εκπαιδευόμενοι με πιο ουσιαστικές γνώσεις επί του θέματος μπορούν επίσης να επωφεληθούν από το μάθημα επεκτείνοντας το εύρος και το βάθος της κατανόησής τους για τον ρόλο των επιχειρήσεων στην κοινωνία και τα διαχειριστικά διλήμματα που εμπλέκονται στον συνδυασμό των κερδοσκοπικών δραστηριοτήτων με δραστηριότητες που αποσκοπούν στη δημιουργία πολιτιστικής αξίας και έχουν κοινωνικό αντίκτυπο. Για τη δεύτερη κατηγορία χρηστών, οι πρόσθετες ενδείξεις έχουν ιδιαίτερη αξία.

Το βάρος των διαφόρων αντικειμένων/θεμάτων του αναλυτικού προγράμματος μπορεί να αλλάξει προκειμένου να προσαρμοστεί στις ανάγκες των εκπαιδευόμενων και το περιεχόμενο μπορεί να διευρυνθεί ώστε να περιλαμβάνει πρόσθετες ή πιο λεπτομερείς πληροφορίες.

- *Εκπαίδευση, απαιτούμενη ανάγνωση και συμμετοχή στην τάξη*

Η διδασκαλία πρέπει γενικά να συμμορφώνεται με την κυρίαρχη παιδαγωγική κουλτούρα στο εκπαιδευτικό ίδρυμα που προσφέρει το μάθημα. Ωστόσο, οι χρήστες θα πρέπει να σημειώσουν ότι αυτό το πρόγραμμα σπουδών έχει σχεδιαστεί ιδίως με σκοπό τη διευκόλυνση της πειραματικής μάθησης, δηλαδή οι διαλέξεις περιορίζονται στο ελάχιστο και η τάξη θα πρέπει να βασίζεται σε τεχνικές ενεργητικής μάθησης.

Σκοπός των τάξεων είναι να ενθαρρύνουν τη συζήτηση για τα θέματα που καλύπτονται, καθώς και την ανταλλαγή απόψεων και πρόσθετων πληροφοριών. Παρέχονται πρόσθετες ενδείξεις για πιο προχωρημένους φοιτητές/ασκούμενους, για μελλοντική αναφορά ή για φοιτητές/ασκούμενους που πραγματοποιούν περαιτέρω έρευνα επί του θέματος, π.χ. ως μέσο για την ανάπτυξη των τελικών τους σχεδίων. Οι εκπαιδευόμενοι αναμένεται να έρθουν στην τάξη προετοιμασμένοι να συνεισφέρουν ουσιαστικά σε ομαδικές συζητήσεις, αναθέσεις και ασκήσεις στην τάξη. Συμμετοχή προσκεκλημένων διδασκόντων, οι οποίοι διαθέτουν εξαιρετικές γνώσεις στον υπό συζήτηση τομέα - π.χ. υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής, έμπειροι εκπαιδευτικοί, επιχειρηματίες, σύμβουλοι επιχειρήσεων κ.λπ. - ενθαρρύνεται έντονα. Η χρήση ελεύθερα προσβάσιμων διαδικτυακών πόρων για την εκπαίδευση (ηλεκτρονικά παιχνίδια, βίντεο περιπτωσιολογικών μελετών), καθώς και η καθοδήγηση από ομότιμους μεταξύ των εκπαιδευόμενων μπορεί επιπλέον να συμβάλει στην ποιότητα της κατάρτισης.

- *Αναθέσεις και αξιολόγηση*

Η ανάθεση εργασιών και η αξιολόγηση ακολουθούν τους εσωτερικούς κανόνες κάθε ιδρύματος. Με την επιφύλαξη των εσωτερικών κανόνων κάθε ιδρύματος, εξετάζονται δύο βασικές επιλογές

αξιολόγησης: i) τακτική παρακολούθηση της τάξης και σχετική συμμετοχή στην τάξη - για τους παραδοσιακούς φοιτητές, και ii) τελική εξέταση.

Τα ακόλουθα παραδείγματα αξιολόγησης και ανάθεσης εργασιών έχουν σχεδιασθεί ως επιλογή και κατάλογος επιλογών, δηλαδή κάθε εκπαιδευτής μπορεί να καταρτίσει το δικό του σχέδιο αξιολόγησης με βάση το θεσμικό πλαίσιο, τις ανάγκες και το επίπεδο των φοιτητών όταν το μάθημα παραδίδεται σε ένα πραγματικό εκπαιδευτικό περιβάλλον.

(α) Ατομικά/Ομαδικά ηλεκτρονικά Χαρτοφυλάκια για περιπτωσιολογικές μελέτες επιχειρήσεων ΠΔΒ

Το ηλεκτρονικό χαρτοφυλάκιο (που αναπτύσσεται με τη χρήση διαφορετικών εργαλείων πολυμέσων) θα πρέπει να χρησιμεύσει για την εισαγωγή του φοιτητή/ασκούμενου στη διαδικασία έρευνας και ανάλυσης στον τομέα των ΠΔΒ. Το κύριο αποτέλεσμα του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου θα πρέπει να είναι η λεπτομερής παρουσίαση, ανάλυση και αξιολόγηση μιας περιπτωσιολογικής μελέτης των ΠΔΒ. Μια περίπτωση είναι η σύνοψη μιας πραγματικής κατάστασης που αντιμετωπίζει μια επιχείρηση στον κόσμο. Ιδιαίτερη προσοχή δίδεται στο δευτερογενές αποτέλεσμα που επιτυγχάνεται σε κάθε περίπτωση και στις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η επιλεγείσα επιχείρηση, με επίκεντρο τον τρόπο με τον οποίο τα διδάγματα που αντλήθηκαν μπορούν να γνωστοποιηθούν και να επηρεάσουν άλλους επαγγελματίες του τομέα. Τα έγγραφα υψηλής βαθμολογίας θα πρέπει ιδανικά να βασίζονται σε συνέντευξη ή ανταλλαγή ερωτηματολογίων με την επιχείρηση ή/και σε εκτεταμένη έρευνα. Τα έγγραφα αυτά θα πρέπει να συμπληρώνονται από στοιχεία πολυμέσων όπως φωτογραφίες, βίντεο, PowerPoint, αντίγραφα, συμπληρωμένα ερωτηματολόγια ή αρχεία ήχου από συνεντεύξεις και άλλα. Οι εκπαιδευτές μπορούν να αναπτύξουν τις δικές τους κατευθυντήριες γραμμές λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες των φοιτητών/καταρτιζόμενων και το επίπεδο των γνώσεων τους σε σχετικούς τομείς..

Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με το αναμενόμενο περιεχόμενο των μελετών περιπτώσεων:

- Γενική επισκόπηση της επιχείρησης, συμπεριλαμβανομένου του πεδίου δραστηριοτήτων της
- Οι παράγοντες της επιχειρηματικής πρωτοβουλίας και ο ρόλος της διοίκησης της επιχείρησης, των εργαζομένων, της τοπικής κοινότητας και των ενδιαφερομένων/κοινού
- Καινοτόμες λύσεις - τεχνολογικές ή/και μη τεχνολογικές - που εφαρμόζονται από την επιχείρηση και τρόπος κλιμάκωσης τους (εάν ισχύει)
- Προκλήσεις και εμπόδια, συμπεριλαμβανομένων ενδεικτικά των προβλημάτων δημιουργίας αξίας, χρηματοδότησης, βιωσιμότητας, διαχείρισης (επιχειρησιακής ή στρατηγικής), επικοινωνίας και μάρκετινγκ, στελέχωσης
- Συνολική εκτίμηση της πολιτιστικής αξίας, των δευτερογενών αποτελεσμάτων, των διατομεακών συνεργασιών και της οικονομικής βιωσιμότητας της επιχείρησης

- Συστάσεις για τη βελτίωση του περιγραφόμενου επιχειρηματικού μοντέλου με σκοπό την επέκταση/μεγιστοποίηση του αντικτύπου του·

Τυπικές απαιτήσεις όσον αφορά το μήκος: μεταξύ 1.000 και 1.200 λέξεων (τουλάχιστον, χωρίς πηγές/αναφορές, παραρτήματα και τεχνουργήματα πολυμέσων).

β) Μεμονωμένο σχέδιο (Επιχειρηματικό σχέδιο)

Οι εκπαιδευόμενοι θα αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις στα ΠΔΒ σχεδιάζοντας τη δική τους πρωτοβουλία για μια υπάρχουσα ή φανταστική επιχείρηση. Η παρουσίαση του μεμονωμένου σχεδίου μπορεί να λάβει τη μορφή παρουσίασης, π.χ. παρουσίαση προς τους πιθανούς επενδυτές/οργανισμούς χρηματοδότησης ή αυτοαξιολόγηση, π.χ. καταγραφή των παρουσιάσεων των σπουδαστών και/ή αξιολόγηση από ομοτίμους των παρουσιάσεων.

Σκοπός του μεμονωμένου σχεδίου είναι να υποχρεώσει τους εκπαιδευόμενους να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις που είναι εγγενείς στην επιχειρηματική δραστηριότητα στον πολιτιστικό και δημιουργικό τομέα, συμπεριλαμβανομένων ενδεικτικά:

- προετοιμασία μιας ιδέας για μια επιχείρηση/έργο ΠΔΒ σχεδιασμένο για την τοπική κοινότητα/περιοχή (π.χ. περιβάλλον πραγματικής ζωής)
- περιγραφή της πρωτοβουλίας και του τρόπου με τον οποίο σχετίζεται με το συνολικό οικονομικό προφίλ της περιοχής-στόχου, συμπεριλαμβανομένης της πιθανής συνέργειας με άλλες επιχειρήσεις και τομείς·
- έρευνα και ανάλυση της δυνατότητας δημιουργίας κοινής αξίας, καινοτομίας, διάχυσης και διατομεακών συνεργασιών·
- σχεδιασμός της δρομολόγησης της πρωτοβουλίας, καθορισμός της κατεύθυνσης και καθορισμός της διαχείρισης και της επιχειρησιακής δομής της επιχείρησης·
- βελτιστοποίηση μιας επικοινωνιακής στρατηγικής - ιδίως όσον αφορά τη δημιουργία αξίας·
- σχεδιασμός των κεφαλαιακών αναγκών, επιλογές χρηματοδότησης και πραγματοποίηση βασικών οικονομικών προβλέψεων.

Τυπικές απαιτήσεις όσον αφορά το μήκος: μήκος: μεταξύ 1.000 και 1.200 λέξεων (κατ' ελάχιστο).

γ) Τελικές εξετάσεις

Οι εξετάσεις μπορούν να οργανωθούν μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος. Η διάρκεια μιας τέτοιας εξέτασης μπορεί να κυμαίνεται μέχρι 1 ακαδημαϊκή ώρα. Συνιστάται οι εξετάσεις να περιλαμβάνουν ερωτήσεις πολλαπλών επιλογών και ερωτήσεις ανοικτών. Οι εξετάσεις που βασίζονται σε περιπτωσιολογικές μελέτες θα μπορούσαν να αποτελέσουν την προτιμώμενη επιλογή για τους εκπαιδευόμενους προηγμένου επιπέδου ή για την εκπαίδευση που

προσανατολίζεται στην πρακτική άσκηση. Στο πλαίσιο αυτό, οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να κληθούν να αναλύσουν τη μελέτη περίπτωσης μέσω πολλαπλών επιλογών και ανοικτών ερωτήσεων.

- *Βαθμολόγηση*

Η αξιολόγηση θα πρέπει γενικά να συμμορφώνεται με τους ισχύοντες κανόνες αξιολόγησης και διαβάθμισης στο εκπαιδευτικό ίδρυμα.

Συνιστάται η αξιολόγηση των έργων να δίνει προτεραιότητα στις καινοτόμες ιδέες, τη δημιουργικότητα, τη λογική και την πρακτική. Το ακόλουθο μοντέλο αξιολόγησης μπορεί να εφαρμοστεί για κλίμακα 1 έως 5 ή/και συναφή επίπεδα επάρκειας:

- 1- Αρχάριος: βασική, με ελάχιστη κατανόηση των βασικών εννοιών και μοντέλων
- 2- Αρχάριος ερμηνευτής: ικανοποιητική και επιφανειακή κατανόηση των βασικών εννοιών και μοντέλων, με ελάχιστες ή μηδενικές πρόσθετες πληροφορίες, και με ελάχιστη καινοτόμο γνώση
- 3- Ικανός εκτελεστής: καλό, επίδειξη καλής κατανόησης των βασικών θεμάτων και ορισμένων πρόσθετων πληροφοριών, παρέχοντας μερικές νέες ιδέες ή επιδεικνύοντας επίγνωση των καινοτομιών στον τομέα
- 4- Εξαιρετικός εκτελεστής: εξαιρετικές και σημαντικά πάνω από τις μέσες προσδοκίες του εκπαιδευτή ή τη μέση απόδοση στην τάξη, επιδεικνύοντας εξαιρετική κατανόηση των βασικών εννοιών και θεμάτων και σε συνδυασμό με σημαντική περαιτέρω έρευνα, με ένα σημαντικό δημιουργικό ή καινοτόμο στοιχείο
- 5- Ειδικός: ισχυρή κατανόηση των βασικών πληροφοριών και των βασικών εννοιών και μοντέλων, με αξιοσημείωτα δημιουργικά ή καινοτόμα στοιχεία

Η κλίμακα μπορεί να μετατραπεί σε επίπεδα, βαθμούς και ποσοστά, ανάλογα με τα συστήματα βαθμολογίας των χωρών όπου διδάσκεται το μάθημα.

Προτεινόμενα συστήματα αξιολόγησης:

Επιλογή 1:

1. Συμμετοχή σε ατομικές και/ή ομαδικές αναθέσεις και ασκήσεις εντός της τάξης - 60%
2. Μεμονωμένο έργο - 40%

Επιλογή 2:

1. Συμμετοχή σε ατομικές και/ή ομαδικές αναθέσεις και ασκήσεις εντός της τάξης - 60%

2. Τελικές εξετάσεις - 40%

Επιλογή 3:

1. Τελικές εξετάσεις - 100%

- *Κώδικας ακαδημαϊκής δεοντολογίας και ακεραιότητας*

Κάθε ίδρυμα που εφαρμόζει το πρόγραμμα ενθαρρύνεται να ακολουθεί τον δικό του κώδικα ή σειρά κανόνων όσον αφορά την ακαδημαϊκή ειλικρίνεια, την απαγόρευση των διακρίσεων λόγω φύλου, εθνικότητας, θρησκείας ή γενετήσιου προσανατολισμού, την ανοικτή συζήτηση και τον σεβασμό των αποκλινουσών απόψεων, την λογοκλοπή κ.λπ.

VIII. Γενική λίστα αναγνώσεων

- The Museum of Broken Relationships – Modern Love in 203 everyday objects*, by Olinka Vištica and Dražen Grubišić, ed. by Weidenfeld & Nicolson, 2017, Great Britain, ISBN (hardback) 978 1 4746 0549 6.
- Luc Long & Mark Dion, *Carnet de fouilles & Lab Book*, ed. by Actes Sud & Musée Departamental Arles Antique / Luc Long, *Carnet de fouilles*, Sous la direction de David Djaoui, Actes Sud & Musée Departamental Arles Antique.
- David Osborne, Foreword by Thomas Heatherwick, *Objectivity*, Thames & Hudson, London, UK, 2010.
- Jonathan D. Lippincott, *Large Scale – Fabricating Sculpture in the 1960s and 1970s*, Princeton Architectural Press, New York, 2012.
- Douglas Gunn, Roy Lockett & Josh Sims, *Vintage Menswear – A Collection from The Vintage Showroom*, 2017, Laurence King Publishing Ltd, London, UK.
- Douglas Gunn & Roy Lockett, *The Vintage Showroom – An Archive of Menswear*, 2015, Laurence King Publishing Ltd, London, UK.
- Contributors, Author Collective, *60. / Innovators shaping our creative future*, Thames & Hudson Ltd, 2009, London, UK
- Neil Spiller & Nic Clear, *Educating Architects: How tomorrow's practitioners will learn today*, Thames & Hudson, London, UK, 2014
- Tristan Manco, *Big Art Small Art*, Thames & Hudson, London, UK, 2014
- Rian Hughes, *Ideas can be Dangerous*, ed. by Fiell
- Inna Alesina, Ellen Lupton, *Exploring Materials – Creative Design for Everyday Objects*, Princeton Architectural Press, New York, Maryland Institute College of Art, Baltimore, New York, 2010.
- Klanten, Robert, Schulze, Floyd, *SARAH ILLENBERGER*, published by Gestalten, Berlin, 2011, ISBN 978-3-89955-385-7.
- Llewellyn, Nigel, Williamson, Beth, + contributors, *THE LONDON ART SCHOOLS: REFORMING THE ART WORLD, 1960 TO NOW*, Tate Publishing, 2015, ISBN 978 1 84976 296 0.
- McLellan, Todd, *THINGS COME APART – A Teardown manual for modern living*, ed. by Thames & Hudson, London, 2013, ISBN 978-0-500-51676-8.
- Mia, Mini Miss, Yip, Penter, *BAG DESIGN – A handbook for accessories designers*, ed. by Fashionary International Ltd., 2016, ISBN 978-988-77108-0-6.
- Müller, Bernard, Snoep, Jacomijn Nanette, *VOUDOU/VOODOO – The Arbogast Collection*, ed. by Éditions Loco/Marc Arbogast, Strasbourg, 2013, ISBN 978-2-919507-16-0.
- Sudjic, Deyan, *THE LANGUAGE OF THINGS – Understanding the world of desirable objects*, ed. by W. W. Norton & Company, New York, 2009, ISBN 978-0-393-07081-1.

- Abisuga-Oyekunle, O. A. & Fillis, I. R. (2017), The role of handicraft micro-enterprises as a catalyst for youth employment. *Creative Industries Journal*, 10:1, 59-74, DOI: 10.1080/17510694.2016.1247628
- Aquino, E., Phillips, R., and Sung, H. (2012). Tourism, culture, and the creative industries: Reviving distressed neighbourhoods with arts-based community tourism. *Tourism, Culture & Communication*, 12(1), 5–18.
- Bakas, F.E., Duxbury, N. & De Castro, V.T. (2018). ‘Creative tourism: Catalysing artisan entrepreneur networks in rural Portugal.’ *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research* 24 (4), pp.731-752, <https://doi.org/10.1108/IJEBR-03-2018-0177>.
- Banaji, S., Burn, A. & Buckingham, D. (2010). *The rhetorics of creativity: a literature review*. Creativity, Culture & Education.
- Belfiore, E. (2002). Art as a means of alleviating social exclusion: does it really work? A critique of instrumental cultural policies and social impact in the UK. *International Journal of Cultural Policy*, 8(1), pp. 91-106.
- Bessant, J. & Tidd, J. (2015). *Innovation and entrepreneurship* (3rd ed). Wiley
- Burry, Mark & Burry, Jane, *Prototyping for Architects*, Thames & Hudson Ltd., London, 2016
- ClydeBan Business (2016). *Business Plan QuickStart Guide: The Simplified Beginner’s Guide to Writing a Business Plan*. ClydeBan Media
- Colette, H. (2009). Women and the creative industries: exploring the popular appeal. *Creative Industries Journal*, 2:2, 143-160, DOI: 10.1386/cij.2.2.143/1
- De Beukelaer, C. & O’Connor, J. (2017). The Creative Economy and the Development Agenda: The Use and Abuse of ‘Fast Policy’. In Polly Stupples & Katerina Teaiwa (eds.), *Contemporary Perspectives on Art and International Development* (pp. 27-47). Routledge.
- Duxbury, N., Albino, S., & Carvalho, C. (orgs.) (2021), *Creative Tourism: Cultural Resources, Entrepreneurship and Engaging Creative Travellers [forthcoming]*. CAB International.
- Duxbury, N. & Bakas, F.E. (2020). "Creative Tourism: A Humanistic Paradigm in Practice". In *Shaping a humanistic perspective for the tourism industry*, edited by Ernestina Giudici; Maria Della Lucia; Daniela Pettinao. Book II, chapter 7, Italy: Routledge.
- Finch, B. (2013). *How to Write a Business Plan*. Kogan Page
- Flew, T. (2012). *The Creative Industries. Culture and Policy*. Sage.
- Florida, R. (2002). *The rise of the creative class... and how it’s transforming work, leisure, community and everyday life*. Basic Books
- Gouvea, R., Kapelianis, D., Montoya, M-J. R. & Vora, G. (2020). The creative economy, innovation and entrepreneurship: an empirical examination, *Creative Industries Journal*, DOI: 10.1080/17510694.2020.1744215
- Kerrigan, S., McIntyre, P., Fulton, J. & Meany, M. (2020). The systemic relationship between creative failure and creative success in the creative industries, *Creative Industries Journal*, 13:1, 2-16, DOI: 10.1080/17510694.2019.1624134

- Lee-Ross, D. & Lashley, C. (2009). *Entrepreneurship and Small Business Management in the Hospitality Industry*. Elsevier
- Noyes E., Allen, I. E. & Parise, S. (2012). Innovation and entrepreneurial behaviour in the Popular Music industry. *Creative Industries Journal*, 5:1-2, 139-150, DOI: 10.1386/cij.5.1-2.139_1
- Osterwalder, A. & Pigneur, Y. (2010). *Business Model Generation: A Handbook for Visionaries, Game Changers, and Challengers*. John Wiley & Sons
- Richards, G. (2020). Designing creative places: The role of creative tourism. *Annals of Tourism Research*, 85.
- Richards, G. (2010). Increasing the attractiveness of places through cultural resources. *Tourism, Culture & Communication*, 10, 47–58.
- Cerneviciute, Jurate & Strazdas, Rolandas. (2018). *Teamwork management in Creative industries: factors influencing productivity*. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*. 6. 503-516
- Dümcke, C (2015). *New Business Models in the Cultural and Creative Sectors (CCSs)*. European Expert Network on Culture
- Koleva, P. (2021), *Cross-sectoral cooperation and innovation within Creative and Cultural Industries – practices, opportunities and policies within the area of the Northern Dimension Partnership on Culture*, Northern Dimension Partnership on Culture (NDPC)

BG

- Μинистерство на културата на Република България (2019), *Стратегия за развитие на българската култура (2019-2029)*, Проект
- Καβαков, Ι. (2004), *Μενιτζμънт и правна инфраструктура на културата*, София: Сиела, ISBN 9549064298
- Καβαков, Ι. (2017), *Ιντεгриранο управление на културата*, София: УИ „Св. Κλιεμтн Οхридски“, ISBN 9789540743127
- Κοлева, Π.Γ. (2013), *Ιновационните практики като фактор за стратегическо развитие на организации в сектор „Κουλтура“*, София: Ιντερкултута Κονсулт
- Стойанов, Ι. (2018), *Μясто на творческите индустрии в областните стратегии за развитие — проблеми и възможности*, Велико Търново: ВТУ „Св.Св. Кирил и Μετοδѣй“, Γодишник на департамент „Αδминистрация и управление“, т. 3
- Βοριсова, Β. (2017), *Βизнес с интелектуална собственост в творческите индустрии*, София: УНСС, ISBN 9786192320034
- Ναρѣчник „Ролята на местните власти за насърчаване на креативните индустрии“* (2016), София: Фондация „Καузи“
- Проект „Διγитална култура за регионално сближаване“*, <https://www.digital-culture.eu/bg>
- Δρακър, Π. (2010), *Πραктика на мениτζμънта*, София: Κласика и стил, ISBN 9549964167
- Δρακър, Π. (2002), *Εφektivното управление*, София: Κласика и стил, ISBN 9549964167
- Λαμιμαν, Ж. (2003). *Успешната иновация*, София: Κласика и стил

- Бърд, Д (2012), *Директен и дигитален маркетинг на здравия разум*, София: Locus, ISBN 9789547831841
- Тотева, М (2019), *Функции на дигитализацията при комуникация 4.0*, Сп. „Реторика и комуникации“, брой 39
- Тодоров, П., (2008), *Промени в пазара на електронните медии в условията на цифровизация*, електронно издание „Медии и обществени комуникации“, бр. 1, декември

PT

- AICEP (2020). Guia de apoio às Indústrias Culturais e Criativas [brief information on the available financial programmes and support mechanisms]. Available at: <https://portugalglobal.pt/PT/ComprarPortugal/Fileiras/industrias-culturais-criativas/Paginas/industrias-culturais-criativas.aspx>
- Amaral, N. (2019). *Impacto: como comunicar em público*. Arena Editora
- Carvalho, J. M. (2016). *Inovação e Empreendedorismo* (2^a ed). Vida económica
- Duxbury, N., Fortuna, C., Bandeirinha, J. A. & Peixoto, P. (2012). Em torno da cidade criativa. *Revista Crítica de Ciências Sociais*, 99, pp. 5-8
- Faustino, P. (2014). *Indústrias Criativas, Media e Clusters*. Media XXI. ISBN: 9789897290572
- Fundação Serralves (2008). *Estudo Macroeconómico para o desenvolvimento de um Cluster de Indústrias Criativas na região do Norte*. Porto: Fundação Serralves.
- Mateus, A. (Coord.) (2010). *O Sector cultural e Criativo em Portugal*. Estudo para o Ministério da Cultura. Augusto Mateus & Associados.
- Mateus, A. (Coord.) (2013). *A cultura e a criatividade na internacionalização da economia portuguesa*. Estudo para o Gabinete de Estratégia, Planeamento e Avaliação Culturais da Secretaria de Estado da Cultura. Augusto Mateus & Associados.
- Quintela, P. & Ferreira, C. (2018). Indústrias culturais e criativas em Portugal: um balanço crítico de uma nova ‘agenda’ para as políticas públicas no início deste milénio. *Revista Todas as Artes*, 1(1), pp. 89-111, DOI: 10.21747/21843805/tav1n1a6
- Saraiva, J. M. (2015). *Empreendedorismo. Do conceito à aplicação, da ideia ao negócio, da tecnologia ao valor* (3^a ed). Imprensa da Universidade
- Sarkar, S. (2014). *Empreendedorismo e Inovação* (3^a ed). Escolar Editora.

SR

- Milena Dragičević Šešić, Sanjin Dragojević (2005). *Menadžment umetnosti u turbulentnim okolnostima*. ISBN: 953-222-282-0
- Dragičević-Šešić, M. (2012) Ethical dilemmas in cultural policies: conceptualising new managerial practices in new democracies. *Zbornik radova Fakulteta dramskih umetnosti*, str. 69-94

Dimitrije Vujadinović (2005). *Umetnost i autosko pravo*. ISBN: 978-86-84159-25-9

GR

- Κορρές, Γ., (2015). Επιχειρηματικότητα και ανάπτυξη. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα:Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/693>
- Κόκκινου, Α., 2015. Ευρωπαϊκές επιχειρήσεις και καινοτομική επιχειρηματικότητα. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα:Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/1331>
- Λαλούμης, Δ., (2015). Διοίκηση ανθρώπινου δυναμικού τουριστικών επιχειρήσεων. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα:Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/5295>
- Λαλούμης, Δ., (2015). Διοίκηση τουριστικών επιχειρήσεων. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα:Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/5283>
- Παιτσίνης Κώστα, Γ., Υφαντίδου, Γ., 2015. Η ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα:Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/4256>
- ΤΣΩΛΗΣ, Δ., (2016). Προστασία και Διαχείριση της Πνευματικής Ιδιοκτησίας Ψηφιακού Περιεχομένου στο Διαδίκτυο και τα Σύγχρονα Δίκτυα. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα:Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/6482>
- Δημούλας, Χ., (2015). Τεχνολογίες συγγραφής και διαχείρισης πολυμέσων. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα:Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/4343>